

Posudek na bakalářskou práci

Povídka *Žlutá tapeta* Charlotte Perkins Gilmanové z hlediska feministických literárních teorií

Vypracovala: Kristýna Vacková

Předkládaná práce se pokouší o analýzu velmi pozoruhodného literárního textu – povídky *Žlutá tapeta*, jejíž autorkou je Ch. P. Gilman – prizmatem vybraných genderových teorií. Práce se dělí na dvě části: první má představovat jakýsi úvod do myšlenkového kontextu, z něhož autorka při vlastní analýze vychází, zatímco druhá část se soustřeďuje na rozbor samotného textu (autorka rozebírá problematiku postav, symbolu tapety, manželství, mateřství a pouští se do foucaultovsky inspirované analýzy motivu šílenství).

V první řadě je třeba ocenit, že autorka toho mnoho přečetla. To nebývá zvykem. Jako oponent nicméně nemohu nepodotknout, že podle mého názoru se její nepopiratelná erudice někdy stává dvousečnou zbraní. V úvodní části se snaží mobilizovat co nejvíc textů a koncepcí, čímž – vzhledem k tomu, jak diferencované genderové myšlení je (autorka sama to reflektuje na str. 12) – někdy vzniká jistý zmatek a neschopnost rozhodnout se mezi různými perspektivami. Z úvodu lze vyčíst tolik, že autorka sympatizuje s konstruktivismem, postaveným do kontrastu k esencialismu. Konstruktivistické teorie přicházejí s názorem, že gender není biologického původu (s čímž autorka nadšeně souhlasí a já rovněž), nicméně velmi často (a to nám autorka taktně zamlčela) také tvrdí, že genderová příslušnost se konstruuje mimo vědomí subjektů, které jsou v této konstrukci angažovány, tedy že například muži se podílejí na patriarchální moci, aniž to výslovně reflektují (hrají zde roli nerefléktované faktory ekonomické, sociální, psychické a mnohé další). Autorčino tvrzení na str. 15, podle něhož systém hodnot, na němž stojí současná společnost, je založen na „konsenzuální dohodě (mužských) členů společnosti“, působí v podstatě esencialisticky, neboť předpokládá konsensus subjektů, které vědí, co dělají, nemluvě o tom, že by bylo snadné prokázat, že na tomto konsensu se podílí i velká většina žen (podobně nepřesvědčivě působí pasáž o „teorii spiknutí“ na str. 19, strukturně připomínající mýtus či pohádku: „Mocné a moudré ženy v minulosti představovaly pro muže konkurenci, ti se obávali jejich inteligence a síly, proto se rozhodli tyto ženy navždy odstranit“). Problematicky působí definice ženského psaní na str. 22: „Ženské psaní je tedy hravé a kreativní s tím, že autor či autorka přistupuje ke svým tématům s otevřenou myslí a nezaujatostí“. Autorka sice popírá, že ženské psaní se týká výhradně žen-autorek, nicméně sám tento fenomén je poněkud idealizován („otevřená mysl a nezaujatost“) a k vymezení ženského psaní nestačí. Jistou nesrovnalost vidím i ve vyjádření na str. 12: „Tyto nerovnosti (= kulturní a sociální) musí být podle feministů a feministek postupně odstraňovány, k čemuž nestačí pouze malé ústupky (...), nutností je provést sociální revoluci“ – tak mají být tedy odstraňovány postupně nebo je třeba provést revoluci? Nemluvě o tom, že spousta feministů a feministek nic takového netvrdí. Ani v kapitole o Freudovi se autorka jaksi nedokáže rozhodnout, na jakou stranu se postaví: jestli na stranu Juliet Mitchell, která Freuda obhajuje jako anti-esencialistu (v práci je citována, ale v literatuře uvedena není, takže nevím, jestli to autorka četla), nebo na stranu jeho kritiček, zdůrazňujících dominantní úlohu falu při konstituci identity obou pohlaví. Z tohoto tékání napříč teoriemi potom plyne jistá neujasněnost perspektivy, kterou autorka nahlíží i na samotnou *Žlutou tapetu*. Povídka je někdy interpretována jako *symbolické* znázornění útlaku žen (viz motiv tapety, interpretovaný na str. 32), někdy jako jakýsi průhled do společenské struktury (viz kapitola o manželství), ale někdy se autorka uchyluje pro změnu k doslovné „referenční“ interpretaci (v jinak velmi pozoruhodné pasáži věnované poporodní

depresi, kde se spekuluje o faktorech působících na zdraví hrdinky). Každá z těchto interpretací – i každá z výše uvedených teoretických pozic – je svým způsobem legitimní, ale jejich vrstvením vzniká zvláštní hybrid. Dokonce bych se odvážil říci, že tím autorka feministickému myšlení do jisté míry škodí (což jistě nechce), neboť v její prezentaci se jeví jako myšlení dosti zmatené; důvodem je prostě to, že jde o velmi rozvětvenou akademickou disciplínu, jejíž různé verze už se dají dost těžko míchat dohromady.

Tento problém nicméně nepovažuji za nějak smrtelně vážný: bakalářka kol. Vackové je dobrý „nástřel“ k další práci. Autorka toho hodně zná a její přístup se časem jistě vytříbí. Práci navrhuji hodnotit v pásmu mezi *velmi dobrou* a *dobrou* v závislosti na průběhu obhajoby.

Praha, 20. 8. 2013

Josef Fulka